Regionala utvecklingsnämnden

Datum
20261105

Diarienummer
Vårt dnr

Er referens
KN2026/01175

Klimat- och näringslivsdepartementet
Klimatenheten

Yttrande över SOU 2026:33 Vägen mot utfasning – styrmedel för ett fossilfritt samhälle

Sammanfattning

Region Västerbotten:

- tillstyrker utredningens övergripande inriktning mot ett fossilfritt transportsystem och välkomnar elektrifieringen som en central del av omställningen,
- anser att nationella styrmedel behöver utformas med större hänsyn till de förutsättningar som råder i norra Sverige, särskilt avseende långa avstånd, gles befolkning och arktiska förhållanden,
- betonar att omställningen måste vara genomförbar i hela landet och att utbyggnaden av fossilfria alternativ behöver gå hand i hand med ökade krav och kostnader,
- framhåller att hållbara biodrivmedel fortsatt kommer att behövas som komplement till elektrifieringen, särskilt inom tung trafik, kollektivtrafik och andra transportintensiva verksamheter,
- anser att regional kollektivtrafik, samhällsviktiga transporter, regional utveckling och samhällets beredskap behöver ges större utrymme i den fortsatta beredningen,
- motsätter sig förslaget att avskaffa Norrlandsnedsättningen och anser att de skäl som historiskt motiverat nedsättningen fortsatt är giltiga.

Region Västerbotten bedömer att omställningen till ett fossilfritt samhälle bäst främjas genom styrmedel som förenar höga klimatambitioner med goda förutsättningar för regional utveckling, konkurrenskraft och beredskap i hela landet

Region Västerbottens ställningstagande

Region Västerbotten välkomnar utredningens ambition att skapa långsiktiga förutsättningar för att minska transportsektorns klimatpåverkan och nå Sveriges klimatmål. Omställningen till ett

Region Västerbotten
Regionens hus, Köksvägen 11, 901 89 Umeå
Tel: 090-785 00 00. Fax: 090-13 68 82.
E-post: regionen@regionvasterbotten.se

fossilfritt samhälle är nödvändig och erbjuder samtidigt stora möjligheter för innovation, konkurrenskraft och hållbar utveckling.

Region Västerbotten delar utredningens bedömning att elektrifiering kommer att vara en central del av transportsektorns omställning. Samtidigt vill regionen understryka att nationella styrmedel måste utformas utifrån hela Sveriges förutsättningar. För regioner med långa avstånd, gles befolkning, transportintensivt näringsliv och arktiska förhållanden krävs särskild hänsyn för att omställningen ska vara effektiv, rättvis och genomförbar i hela landet.

Region Västerbotten tillstyrker därför utredningens övergripande inriktning, men anser att den fortsatta beredningen behöver stärkas när det gäller de regionala konsekvenserna för norra Sveriges förutsättningar.

Omställningen måste fungera i hela landet

Västerbotten är en del av den omfattande samhälls- och industriomställning som pågår i norra Sverige. Regionen har en växande betydelse för Sveriges konkurrenskraft, energiförsörjning, export och totalförsvar.

Samtidigt kännetecknas länet av stora geografiska avstånd och en låg befolkningstäthet. För invånare, företag och offentliga verksamheter är tillgången till fungerande transporter en grundläggande förutsättning för arbete, utbildning, vård, företagande och samhällsservice.

Region Västerbotten anser därför att klimatpolitiska styrmedel måste utformas så att omställningen stärker hela landets utveckling. En klimatomställning som upplevs öka de regionala skillnaderna riskerar att försvaga legitimiteten för de åtgärder som krävs.

Elektrifiering behöver kombineras med realistiska övergångslösningar

Elektrifieringen kommer att vara avgörande för att minska transportsektorns utsläpp. Region Västerbotten ser därför positivt på satsningar som stärker tillgången till laddinfrastruktur och underlättar investeringar i eldrivna fordon.

Samtidigt varierar förutsättningarna för elektrifiering mellan olika delar av landet och mellan olika transportslag. För regional kollektivtrafik, godstransporter, arbetsmaskiner, skogsbruk samt samhällsviktiga transporter kvarstår betydande utmaningar, särskilt i områden med långa avstånd och kallt klimat.

Region Västerbotten vill särskilt betona att omställningstakten behöver vara anpassad till de faktiska förutsättningarna för olika transportslag. För regional kollektivtrafik, skogsbruk, entreprenadverksamhet, godstransporter och samhällsviktiga transporter finns fortsatt tekniska

och ekonomiska hinder som innebär att elektrifiering inte ensam kan bära omställningen under de kommande åren. Nationella styrmedel bör därför stödja flera parallella vägar mot minskade utsläpp.

Region Västerbotten anser därför att biodrivmedel även fortsättningsvis behöver utgöra en viktig del av omställningen. Elektrifiering och hållbara biodrivmedel bör ses som kompletterande lösningar snarare än alternativa vägval.

Kostnader bör inte öka snabbare än alternativen byggs ut

Region Västerbotten delar uppfattningen att ekonomiska styrmedel behövs för att påskynda omställningen. Samtidigt är det viktigt att styrmedel utformas så att hushåll och företag ges reella möjligheter att ställa om.

I stora delar av Västerbotten finns idag begränsade alternativ till bilen och vägtransporter. För många invånare är bilen inte ett val utan en nödvändighet. För näringslivet är effektiva transporter en förutsättning för konkurrenskraft och tillväxt.

Region Västerbotten anser därför att ökade kostnader för fossila drivmedel behöver balanseras av åtgärder som påskyndar utbyggnaden av fossilfria alternativ och stärker omställningsförmågan hos hushåll, företag och offentliga verksamheter.

Kollektivtrafik och samhällsviktiga transporter behöver särskild hänsyn

Region Västerbotten vill särskilt uppmärksamma de utmaningar som finns för regional kollektivtrafik och andra samhällsviktiga transporter.

De långa avstånden i norra Sverige innebär andra förutsättningar än i tätbefolkade delar av landet. Transportlösningar måste fungera året runt, även under perioder med mycket låga temperaturer och långa körsträckor mellan orter och servicepunkter.

Utredningens fortsatta beredning bör därför innehålla en fördjupad analys av hur styrmedlen påverkar förutsättningarna för regional kollektivtrafik, sjuktransporter och annan samhällsviktig verksamhet i glesbefolkade regioner.

Norrlandsnedsättningen bör behållas

Region Västerbotten motsätter sig utredningens förslag att avskaffa den så kallade Norrlandsnedsättningen. Regionen anser inte att utredningen redovisar tillräckliga skäl för ett sådant ställningstagande.

Region Västerbotten
Regionens hus, Köksvägen 11, 901 89 Umeå
Tel: 090-785 00 00. Fax: 090-13 68 82.
E-post: regionen@regionvasterbotten.se

Nedsättningen infördes för att kompensera för de högre energikostnader som följer av klimatförhållandena i norra Sverige. De geografiska och klimatmässiga förutsättningar som låg till grund för reformen kvarstår alltjämt. Region Västerbotten konstaterar att utredningen inte visar att dessa förhållanden har förändrats på ett sådant sätt att nedsättningen förlorat sin relevans.

Att elpriserna under senare år varit lägre i norra än i södra Sverige utgör enligt Region Västerbottens mening inte ett tillräckligt argument för att avskaffa nedsättningen. Bedömningen bör utgå från de samlade kostnader som hushåll och verksamheter möter till följd av klimat och geografiska förutsättningar.

Region Västerbotten delar inte heller utredningens resonemang om att administrativa förenklingar eller framtida förändringar i beskattningen av el för tunga transporter motiverar ett avskaffande. Utredningen visar inte att de administrativa kostnaderna har förändrats i sådan omfattning att detta utgör tillräckliga skäl för att ta bort ett etablerat styrmedel.

Mot bakgrund av den pågående elektrifieringen blir dessutom klimatets betydelse för energianvändningen alltmer relevant även inom transportsektorn. Låga temperaturer påverkar energibehovet för eldrivna fordon, vilket ytterligare understryker behovet av att beakta norra Sveriges särskilda förutsättningar vid utformningen av framtida energiskatter och styrmedel.

Region Västerbotten anser därför att Norrlandsnedsättningen bör behållas

Klimatomställning, konkurrenskraft och beredskap måste gå hand i hand

Den gröna omställningen i norra Sverige sker samtidigt som regionens betydelse för Sveriges konkurrenskraft, energiförsörjning och totalförsvar ökar. Transportsystemet behöver därför bidra till såväl minskade utsläpp som god tillgänglighet, robusthet och motståndskraft.

Region Västerbotten anser att framtida styrmedel bör utformas så att de stärker förutsättningarna för regional utveckling, näringslivets konkurrenskraft och samhällets beredskap. Omställningen behöver genomföras på ett sätt som fungerar i hela landet och som tar hänsyn till de särskilda förutsättningar som råder i norra Sverige.

Beslut i detta ärende har fattas av (nämnden alt NN, titel, verksamhet) datum.

Regionala utvecklingsnämnden

Datum
20261105

Diarienummer
Vårt dnr

Er referens
KN2026/01175

Namn (X)

Region Västerbotten
Regionens hus, Köksvägen 11, 901 89 Umeå
Tel: 090-785 00 00. Fax: 090-13 68 82.
E-post: regionen@regionvasterbotten.se